

LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO PROJEKTAS

DĖL LIETUVIO KORTOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato Lietuvos kortos išdavimo, galiojimo, turėtojų teises ir pareigas bei kortos administravimo tvarką.

2 straipsnis. Lietuvos kortos sąvoka

Lietuvio korta yra dokumentas (fizinis ir skaitmeninis), patvirtinantis užsienyje gyvenančio lietuvių kilmės asmens ar buvusio Lietuvos Respublikos piliečio teisę naudotis šiame įstatyme nustatytais teisėmis.

3 straipsnis. Teisė gauti Lietuvos kortą

1. Teisę gauti Lietuvos kortą turi:

- buvę Lietuvos Respublikos piliečiai, mokantys lietuvių kalbą ne žemesniu kaip B1 lygiu;
- asmenys, kurių bent vienas iš tėvų, senelių ar prosenelių 1918–1940 m. turėjo Lietuvos Respublikos pilietybę, mokantys lietuvių kalbą ne žemesniu kaip A1–A2 lygiu;
- šie asmenys turi būti ES, NATO, ELPA, EBPO arba Brazilijos piliečiai.

4 straipsnis. Asmenys, neturintys teisės gauti Lietuvos kortos

Lietuvio korta neišduodama:

- dabartiniams Lietuvos Respublikos piliečiams;
- asmenims be lietuviškos kilmės;
- asmenims, įgijusiems Rusijos Federacijos, Baltarusijos Respublikos ar kitų 2024 m. referendume nurodytų valstybių pilietybę;
- asmenims, nuteistiems už sunkius nusikaltimus ar keliantiems grėsmę nacionaliniam saugumui.

5 straipsnis. Lietuvos kortos turėtojų teisės

Lietuvio kortos turėtojai turi teisę:

- gauti supaprastintą leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje;
- dirbti be leidimo;
- steigti įmones tokiomis pačiomis sąlygomis kaip Lietuvos piliečiai;
- mokytis, studijuoti, siekti daktaro laipsnio ir dalyvauti moksliniuose tyrimuose;
- naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis tokiomis pačiomis sąlygomis kaip Lietuvos piliečiai;
- gauti stipendijas ir paramą;
- naudotis 37 proc. nuolaida viešajam transportui;

- nemokamai lankytis valstybiniuose muziejuose;
- gauti pagalbą valstybės ekstremalių situacijų atvejais.

6 straipsnis. Įgyvendinimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė per 6 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo priima įgyvendinamuosius teisės aktus, nustatančius kortos išdavimo, galiojimo, administravimo tvarką, finansavimo mechanizmus ir skaitmeninės sistemos veikimą.

7 straipsnis. Įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2026 m. sausio 1 d.

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

prie Lietuvos Respublikos įstatymo projekto „Dėl Lietuvos kortos“

1. Projekto tikslas ir uždaviniai

Šiuo įstatymo projektu siekiama sustiprinti Lietuvos valstybės ryšius su užsienyje gyvenančiais asmenimis, turinčiais lietuvišką kilmę, tačiau nebeturinčiais Lietuvos Respublikos pilietybę. Pagrindinis tikslas – sukurti teisinį pagrindą Lietuvos kortai, suteikiančiai tam tikras socialines, kultūrines, ekonomines ir švietimo teises, taip pat supaprastintas gyvenamosios vietos ir darbo galimybes Lietuvoje.

2. Esama situacija

Šiuo metu Lietuvos Respublikos teisėje nėra specialaus teisinio instrumento, kuris leistų palaikyti tvarų ryšį su buvusiais Lietuvos piliečiais ir jų palikuonimis, neturintiems Lietuvos pilietybę. Lietuva susiduria su demografiniais iššūkiais, masine emigracija ir būtinybe stiprinti diasporos ryšius, kad būtų užtikrintas valstybės socialinis, ekonominis ir kultūrinis tvarumas.

3. Tarptautinė praktika

Lenkija yra įtvirtinusi Karta Polaka kortą, Vengrija – Hungarian Card, Kroatija turi diasporos kortos mechanizmus. Šios priemonės padeda palaikyti ryšį su savo piliečiais ir kilmės asmenimis užsienyje.

4. Siūlomi pakeitimai

Įstatymo projektu siūloma įsteigti Lietuvos kortą – dokumentą (fizinį ir skaitmeninį), kurį galėtų gauti:

- buvę Lietuvos piliečiai (mokantys lietuvių kalbą B1 lygiu);
- jų palikuonys iki prosenelių (mokantys lietuvių kalbą A1–A2 lygiu);
- turintys ES, NATO, ELPA, EBPO arba Brazilijos pilietybę.

Kortos neišduodama:

- dabartiniams Lietuvos piliečiams;
- asmenims be lietuviškos kilmės;
- asmenims, įgijusiems Rusijos Federacijos, Baltarusijos Respublikos ar kitų 2024 m. referendume nurodytų valstybių pilietybę;
- asmenims, nuteistiems už sunkius nusikaltimus ar keliantiems grėsmę nacionaliniam saugumui.

5. Kortos turėtojų teisės

Lietuvio kortos turėtojams suteikiamos šios teisės:

- supaprastintas leidimas gyventi Lietuvos Respublikoje;
- teisė dirbti be leidimo;
- teisė steigti verslą tokiomis pačiomis sąlygomis kaip piliečiams;
- galimybė mokytis, studijuoti, siekti daktaro laipsnio ir dalyvauti moksliniuose tyrimuose;
- teisė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis tokiomis pačiomis sąlygomis kaip piliečiai;
- teisė gauti stipendijas ir paramą;
- 37 proc. nuolaida viešajam transportui;
- nemokamas lankymasis valstybiniuose muziejuose;
- galimybė naudotis socialinėmis garantijomis ekstremalių situacijų metu.

6. Atitikimas Konstitucijai ir ES teisei

Įstatymo projektas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, nes nesuteikia pilietybės ir nesuteikia politinių teisių (balsavimo, kandidatavimo). Projektas taip pat neprieštarauja Europos Sąjungos teisei, nes atitinka laisvo judėjimo, apsigyvenimo bei įsidarbinimo principus ir nenumato diskriminacinių nuostatų.

7. Laukiami rezultatai

Įgyvendinus įstatymą sustiprės Lietuvos ir diasporos ryšiai, padidės Lietuvos patrauklumas diasporos nariams grįžti ar kurti verslą, pagerės šalies demografinė padėtis, bus stiprinamas tautinis identitetas ir kultūriniai saitai, pritraukiamos investicijos ir inovacijos.

8. Galimos neigiamos pasekmės

Galimos rizikos susijusios su administracine našta ir valstybės biudžeto išlaidomis, finansuojant kortos turėtojams suteikiamas lengvatas. Šios rizikos galėtų būti suvaldytos nustatant aiškią finansavimo tvarką, įgyvendinant skaitmeninius sprendimus ir ribojant kortos galiojimą tik įstatyme numatytiems atvejams.

9. Įgyvendinimo priemonės

Vyriausybė ir jos institucijos parengs įgyvendinamuosius teisės aktus: nustatys kortos išdavimo, galiojimo, administravimo tvarką, finansavimo mechanizmus bei skaitmeninės sistemos sukūrimą.

10. Projekto rengėjai

Projektą parengė Lietuvos Respublikos pilietis, gyvenantis užsienyje, bendradarbiaudamas su diasporos bendruomenėmis bei remdamasis kitų valstybių (Lenkijos, Vengrijos, Kroatijos) pavyzdžiais.